

Lolita Bosch

Agafeu-me a mi

LOLITA BOSCH

Agafeu-me a mi

Edicions 62

Barcelona

© Lolita Bosch Sans, 2022

L'elaboració d'aquesta obra ha comptat amb una subvenció
de la Institució de les Lletres Catalanes per a la creació
d'obres literàries l'any 2016.
Per la confiança, moltes gràcies.

*El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació
de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.*

*Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor;
la llei preveu sancions per als infractors.*

*Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra,
podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos,
a través del portal www.conlicencia.com*

*o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.
Tots els drets reservats.*

Primera edició: febrer del 2022

© per la fotografia de la pàgina 153: Letty Hidalgo

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Diagonal 662-664 - 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: La Letra, S.L.

DIPÒSIT LEGAL: B. 175-2022

ISBN: 978-84-297-8005-5

Costa d'entendre i costa d'explicar, però quan a Mèxic una família diu que *se li han endut una filla o un fill*, hem d'entendre que *l'hi han robat*. En diem: *Que ha desaparegut*. Que no sabem on és.

Perquè endur-se algú vol dir: obrir la porta d'un cotxe, arrossegar-hi un jove que passa pel carrer i fugir;

endur-se algú vol dir: entrar en una casa de nit i segrestar les persones que hi viuen;

endur-se algú vol dir: esperar les dones que treballen en una fàbrica, quan surten del torn de nit, i caçar-les per tal de vendre-les;

endur-se algú és pagar amb cossos de noies adolescents les armes que venen a càrtels d'altres països del món: aquest món: aquest immens mercat negre;

endur-se algú vol dir: que les seves famílies mai no aconseguen entendre-ho del tot. Que les mares es converteixen en mares detectives i busquen rastres, pistes que ressegueixen amb desesperació i sense l'ajuda de les autoritats corruptes, espantades, ineptes, comprades pels narcotraficants.

Endur-se algú és: que ens costi creure que el món en què vivim, ara, Mèxic, sigui un món així.

I malgrat tot: diu la llei que quan una persona en fa desaparèixer una altra hi ha la remota possibilitat que la persona segrestada hagi marxat voluntàriament. Mèxic és una república federal i en alguns estats del país *fer desaparèixer* una altra persona no és un delicte si ningú no demana diners a canvi. Costa de creure i costa d'explicar. Però les desaparicions forçades, a casa nostra, són molt freqüents.

La mal anomenada guerra contra el narcotràfic, que és una guerra entre els cossos armats del narcotràfic i les forces corruptes de seguretat, afecta principalment la ciutadania que som.

El mateix govern federal, l'octubre de l'any 2020, va fer públiques unes xifres esfereïdores: ens els darrers quinze anys a Mèxic han desaparegut 77.171 persones. Comp-ten quinze anys perquè és el temps que portem en guerra. I diem guerra perquè l'any 2006, el president d'aleshores, Felipe Calderón, va sortir a la televisió vestit de militar i va declarar, públicament, la guerra al narcotràfic.

Ell n'hi va dir així: Guerra.

Aquesta paraula de ferro.

A aquestes 77.171 persones desaparegudes fins a l'octubre de l'any 2020, d'acord amb els estudis que en va fer el govern, tot i que creiem que no és ni de bon tros la xifra real, s'hi haurien de sumar 23 persones més al dia des d'aleshores. Un total de 84.830 persones fins al 30 d'agost de 2021. I això fa el temps cada cop més curt.

Fa tres presidents, en començar la guerra, desapareixia una persona cada cinc hores;

fa dos presidents, cada hora i cinquanta-dos minuts;

i amb la presidència actual es calcula que desapareix una persona cada hora i quatre minuts.

Xifres oficials.

I desaparèixer no vol dir comptar.

Desaparèixer vol dir que se t'enduguin perquè fas més servei als càrtels de les drogues segrestat que no pas lliure, perquè durant un temps fas més servei viu que mort. No sempre, però sí mentre et poden fer servir.

Desaparèixer vol dir que et converteixes en material de guerra i fas d'esclau als camps de treball on es desfan dels cossos de persones assassinades; on compten bitllets a pes, en saques, perquè en guanyen tants que no podrien sumar-los un a un; desaparèixer vol dir que et facin servir per embolicar paquets de droga, després de collir-la i processar-la, per traslladar-la, vendre-la; desaparèixer també vol dir que faran servir el teu cos per crear un escenari de la mort, que és com en diem a l'escenificació del terror perquè no sabem com dir-ne:

homes i dones lligats pel coll als ponts,
que pengen,
que s'inflen,
que canvien de color,
que enfosqueixen d'una manera estranya i pertorbadora,
que semblen a punt de deixar de ser humans;
caps tallats dins de neveres de plàstic,
cossos mutilats en bosses de brossa;
imatges impossibles d'entendre,
impossibles d'oblidar.

Desaparèixer també vol dir que t'intercanviaran per substàncies químiques, et vendran a xarxes de prostitució, et sacrificaran en rituals satànics, et trauran els òrgans. I que quan ja estiguis seca, sec, eixut, esgotada, espremuda, sense esma, quan ja no quedi un bri de vida teva que puguin fer servir, desaparèixer voldrà dir, finalment, que

mort ja no els costaràs diners i faran creure a la teva família que estàs viu i segrestat, viva i segrestada.

Fins que es cansin de pagar.

Fins que no els quedi un ral.

Això és desaparèixer. I així ho viu cada dia la Letty, la mare d'en Roy, tot i que el seu fill no fos arrencat d'un món que ella encara recordi, sinó d'aquest nou lloc en què s'ha convertit casa nostra i que costa tant d'entendre. No és un món fàcil. Ni per a nosaltres ni per a la Letty ni per a cap dels seus dos fills. El gran es diu Roy i se'l van endur la matinada de l'11 de gener de l'any 2011. Quan uns homes amb uniformes de policia el van segrestar a casa seva, al barri San Nicolás de los Garza, a l'estat de Nuevo León.

«Quin dels dos és el gran?», van preguntar aquells homes vestits de policia a la Letty quan ja estaven a punt de marxar, després d'haver agafat tot el que havien pogut mentre la família de la Letty jeia a terra apuntada amb metralladores. «Quin dels dos és el gran?», van preguntar assenyalant amb la barbeta els dos fills, amb menyspreu, impaciència, burletes. I la Letty va suplicar que se l'enduguessin a ella però que no fessin mal als seus fills, que encara eren joves, que tenien esperança, amics, amors, una vida per viure; que la fatalitat no havia de ser el seu destí perquè el seu país estigués com està. Però a Mèxic els segrestadors han après què és capaç de fer una mare per amor. Fins on pot arribar. I saben que en trauran més diners si la deixen viva. Així que van agafar en Richi, que estava més refet i semblava el gran. Però en Roy no els ho va permetre:

«Agafeu-me a mi. Jo soc el germà gran. Deixeu-lo estar», els va dir.

Des d'aleshores la Letty no ha parat ni un sol dia de buscar-lo. I quan li pregunto com ho ha fet, em diu: «He

après a investigar entre el lèxic rebuscat i incomprensible d'una investigació policial. Em manifesto a totes les protestes que s'organitzen. He parlat amb el president municipal [alcalde], amb delegats de les autoritats, les policies, la Marina... He tingut reunions amb el governador de justícia de l'Estat, reunions de famílies amb el governador de l'estat de Coahuila, amb el procurador, els secretaris de govern nacionals i estatals, he mantingut comunicació amb procuradors de justícia nacionals i fins i tot he enviat cartes al president de Mèxic. També he estudiat un diplomate en drets humans, he participat a tallers de drets de les víctimes i tallers sobre desaparició forçada. He denunciat a les xarxes socials les campanyes d'invisibilització de la violència que fa el govern de l'estat de Nuevo León. Hem ocupat una plaça a Monterrey i l'hem rebatejada com la plaça de la Transparència o plaça dels Desapareguts. Formo part del Movimiento por la Paz con Justicia y Dignidad. Vaig recórrer amb el meu fill Richi una part dels Estats Units amb la Caravana por la Paz. I segueixo».

I jo voldria dir-li: Seguim.

Voldria dir-li: No ho estàs fent tota sola. No ho esteu fent totes soles.

AQUEST MÓN CORCAT D'ON ES VAN ENDUR EN ROY

La primavera del 2015 en Christopher Raymundo Márquez Mora tenia sis anys i uns amics seus que jugaven «al segrest» el van triar per ser-ne la víctima. Eren dos nens de quinze, un altre de dotze i una nena de tretze. I tots quatre, un dijous, van abandonar el cos d'en Christopher en un forat fet de qualsevol manera que van obrir a corre-cuita en un bosc; i el van deixar sol fins que al cap de tres dies la policia el va trobar. Ja era dissabte.

Va ser molt ràpid, va explicar la mare del nen assassinat als periodistes. Érem a fora el pati i vaig entrar un moment a casa per acabar de fer el dinar. En sortir, ja no hi era. Quan la mare va entrar a casa, en Christopher s'estava amb un veí que va veure arribar els tres nens i la nena que jugaven a simular un segrest.

Com feien els grans.

Van entrar al pati, es van endur el nen de sis anys a la força, el van lligar de mans, el van escanyar prement-li un pal contra el coll i quan va caure a terra gairebé desmaiats els nens li van tirar pedres i la nena de tretze anys li va clavar una navalla a l'esquena. Els infants assassins eren del barri, coneixien en Christopher de tota la vida i abans de matar una persona havien assajat amb gossos i gallines.

Aquella tarda, de fet, havien sortit a matar un avi però en veure en Christopher jugant al pati van pensar que matar algú que es deia Crist era molt més satànic. Per això van deixar que es dessagnés, li van treure els ulls i després el van enterrar mal enterrat prop de la llera d'un rierol. En acabar, van tapar aquell forat abismal on jeia el cos mort d'un nen de sis anys, amb unes herbes i un gos mort: van pensar que la flaire despistaria les autoritats.

Com feien els grans.

La mare d'en Christopher, la Concepción Mora, en sortir al pati i no veure-hi el seu fill va córrer a demanar ajuda als veïns i els veïns van sortir en bandada a buscar en Christopher. També hi havia els nens i la nena que l'acabaven d'assassinar. Es van riure de nosaltres, va dir després la mare a la premsa. Ens van dir que ens volien ajudar a trobar-lo, va dir. La Concepción Mora, els veïns i les veïnes, i aquells menors que havien assassinat un nen de sis anys, van buscar casa per casa, carrer per carrer. Però no van trobar el nen enlloc. Tres dies més tard, quan encara el buscaven, a un dels infants assassins li va saber greu el que havia passat i va anar a la policia a dir-los on era el cos d'en Christopher, que començava a corcar-se tot sol enterrat al bosc.

Tot el barri va exigir que es fes justícia, van cridar consignes indignades fins i tot a l'enterrament d'en Christopher, van sortir al carrer amb pancartes. I la mare va pensar que als quatre infants assassins els cauria una condemna estricta i exemplar. Però un fiscal de l'estat va concloure que en tot allò no hi veia un problema policial sinó un problema de descomposició social. Un problema d'aquest Mèxic que sembla que es corqui una miqueta més cada dia que passa. De fet, durant els tres mesos anteriors a la mort d'en Christopher, al seu barri havien mort 326 persones.

De maneres si fa no fa igual de cruels, igual de violentes. I la majoria d'aquelles morts van quedar impunes. Perquè a Mèxic un 98,8 % de les denúncies no es resol.

Per als tres nens i la nena, però, va explicar al cap d'uns dies una mestra de Psicoteràpia Humanista i Educació per a la Pau en una ràdio del barri, exercir la violència era l'única manera que havien trobat de contrarestar el terror a ser-ne, ells mateixos, les víctimes.

Aquesta és la seva manera de salvar-se, va dir.

La seva manera de salvar-se.

Però als comentaris de la ciutadania a la notícia digital de l'emissora de ràdio, s'hi podien llegir coses com ara:

«Que no diguin que no poden jutjar-los perquè són menors, que es deixin de lleis i d'històries i que aquesta mainada senti el que va sentir Christopher mentre el torturaven».

«És molt trist que ja no puguem fiar-nos ni dels menors d'edat».

«Sabien perfectament el que es feien, ara que ho paguin».

«I els pares d'aquests nens on eren? No és just tenir fills i que Déu sigui qui els ha de cuidar».

«S'ha de tornar a instaurar la pena de mort a Mèxic perquè hem de desfer-nos dels dimonis. Que la seva edat no ho impedeixi».

Així, tot de coses així.

Jo: —Us sentiu abandonats, abandonades?

Letty: —Ho estem.

Jo: —*Per qui? Qui us ha abandonat?*

Letty: —No només ens han abandonat, sinó que volen invisibilitzar-nos, fer creure a tothom que no hi som, que no existim, que el que diem que ens ha passat no és veritat. Que

no n'hi ha per tant. Però la gent entén bé la tragèdia encara que les autoritats provin d'enterrar-la i fer-la invisible.

Pocs, molt pocs dies abans que assassinessin en Christopher, una dona que es feia dir Zunduri va fugir de dos anys d'esclavatge. Dos anys de tortures durant els quals, van dir els metges, els seus òrgans havien envellit com si tingués vuitanta-un anys tot i que només en tenia vint-i-dos. Havia estat encadenada en una habitació de quatre metres quadrats a la rebotiga d'una tintoreria del sud de Ciutat de Mèxic. Un lloc on podia haver entrat qualsevol de nosaltres sense adonar-se del que hi estava passant. Els amos del negoci vivien al pis de dalt i eren una família de cinc persones que junts i per separat havien torturat la Zunduri fins a deixar-li el cos ple de marques i cremades. La Zunduri havia passat tanta gana durant el captiveri que es menjava el plàstic amb què embolicava la roba de la tintoreria. Se li havia quedat la pell tan fina que semblava a punt de desenganxar-se-li. Li van cremar tot el cos amb una planxa. I moltes, moltes nits l'obligaven a dormir en una banyera amb aigua freda.

La persona que l'havia reclòs en aquell infern era la mare d'una amiga de l'escola de la Zunduri. La vaig haver de lligar pel coll amb una cadena, va dir en ser detinguda, perquè una vegada que li pegava s'hi va voler tornar. Així que li vaig pegar encara més fort. Maleïda Zunduri, no em volia creure.

Així. Coses així.

Jo: —Què passarà en aquest país?

Letty: —De vegades ho veig tot molt negre i crec que l'única cosa que pot passar és una tragèdia encara més gran. En general, però, tot el que veig és la nostra lluita, i

penso que som els únics que podem seguir lluitant. Potser hem tingut alguns èxits, petits, però esperar que tot això canviï és massa optimista. Que s'arregli sembla impossible. A mi Mèxic em sembla un cadàver. Res no funciona, res no *ens* funciona. Potser una intervenció de xoc ens faria reaccionar encara que només fos una mica.

A l'estat de Jalisco amb prou feines tenen temps de recuperar-se del pànic que provoca un narcobloqueig quan ja n'estan patint un altre: intervencions armades que aturen i amenacen la ciutat sencera, els límits de l'estat o qualsevol poble que els narcotraficants vulguin espantar o quedar-se. Passa també a Torreón, Morelia o a Acapulco, a comunitats senceres de l'estat de México o de Guerrero, a platges paradisíaqes com les de La Paz, a la península de Baja California, a molts barris de la capital, a Tamaulipas... Racons de tot el país que se silencien i senten pànic mentre els narcos i la seva gent fan el que sigui que hi estan fent i acaben com més aviat millor.

#narcobloqueo2015

El bloqueig el feia Jalisco Nueva Generación, un càrtel escindit d'un altre càrtel més gran. En qüestió de minuts, en una acció sincronitzada, van calar foc a tots els marges de l'estat alhora. Van incendiar camions i autobusos, van fer baixar el passatge a punta de pistola, van emboscar i matar un bon nombre de policies. Van bloquejar amb vehicles incendiats trenta-nou carreteres i totes les avingudes principals de la ciutat. Van robar bancs i gasolineres. I van fer caure, amb un llançacoets, un helicòpter militar.

En dos anys hi havien mort 70 funcionaris públics i 1.025 civils.

1.095 persones.

A Guadalajara ja hi havia hagut narcobloquejos abans. No era pas el primer. A Guadalajara ja s'havia tallat el senyal de la telefonia mòbil de quatre milions d'habitants, que van estar desconnectats durant més de dues hores de terror absolut, sense que ningú els donés mai cap explicació sobre el que de debò, de debò, havia passat durant aquell temps histèric.

Dit així resulta impossible
d'entendre
d'habitar
d'assumir.

Però és constant. I per motius diversos.

El #narcobloqueo2015, sense anar més lluny, sospitem que el van fer perquè un capo de Jalisco Nueva Generación necessitava una operació d'urgència, i bloquejant la ciutat i deixant un únic camí d'entrada i de sortida en ferien més via per arribar, esperar que l'intervinguessin i fugir de l'hospital sense ser vistos.

Mentrestant, tothom quiet.

Jo: —Diu el periodista Diego Osorno que algun dia les víctimes del narco seran veritat, que algun dia se sabrà que això ha passat. Però encara que algun dia se sàpiga tot, hi ha cap manera que aquest país et faci justícia? Perquè el que us ha passat sembla irreparable.

Letty: —És irreparable. Per a nosaltres la justícia no existeix. Ni existeix ara ni existirà d'aquí un temps. Ens han destrossat la vida: el meu fill, els nostres somnis, les il·lusions... Tot això ens ho van arrencar, primer els criminals i després l'Estat. Ningú no ens vol ajudar, no hi ha voluntat política.

La senyora Sanjuana Sánchez de Olivos no deixa anar durant tota l'entrevista la fotografia del seu net. No l'arruga, però no la deixa anar. El seu net es diu Andrés Martínez Olivos, ha desaparegut, té tretze anys, va a l'institut i no és un número. No és un nom escrit en una llista de què no ens en podem fer càrrec. És un nen i hauríem de recordar com es diu: Andrés; quants anys té: tretze; i com se'l van endur. I que hi ha algú que l'espera. Perquè hem d'entendre com n'és de fosca la pobresa, la manca de recursos, el buit legal. Recordar que «no van servir de res les tristíssimes cartes que la senyora Sanjuana Sánchez de Olivos va publicar en alguns mitjans de comunicació de la ciutat per suplicar que alliberessin el seu net: «És un nen, us suplico que el deixeu anar al bosc o en algun camí des d'on aconseguixi tornar a casa». Però tot i així: l'Andrés Martínez Olivos té tretze anys i segueix desaparegut. Quan la seva família va presentar la denúncia, va esperar un miracle, però va veure com tot s'esfondrava perquè el responsable de la policia a qui havien denunciat la desaparició de l'Andrés va ser detingut amb set homes més acusat de formar part de Los Negros: sicaris a les ordres del Chapo Guzmán.

Així va començar a crear-se el Buit.

Quan van detenir aquell policia municipal i sicari a sou, la investigació es va traslladar a la policia de l'Estat, que acabava de detenir dos homes pel segrest de José Támez, un dels quatre nois que es van endur el mateix dia que es van endur l'Andrés, però havia decidit no interrogar-los.

Una nit de finals de juliol del 2003 l'Andrés, que vivia amb l'àvia, s'havia quedat a dormir a ca la seva mare perquè era més a la vora d'on volia anar l'endemà: la ciutat de Laredo. Només això: llevar-se d'hora, tenir tretze anys i

anar a Laredo a comprar alguna cosa nova per estrenar a l'estiu. Però que aquell matí, mentre esmorzava, uns homes encaputxats van rebentar la porta de ca la mare d'una puntada de peu i se'l van endur, a ell i tres nois més: potser veïns, amics de la família o parents llunyans. En total quatre segrestos: José Támez, Manuel Solorio Gámez, Ángel Moreno i l'Andrés Martínez Olivós: tretze anys. Estudiant. Que vivia amb l'àvia, però que aquella nit s'havia quedat a dormir a ca la mare per anar l'endemà a comprar roba a Laredo. Alguna cosa nova per estrenar aquell estiu. Quan se'l van endur, quan van denunciar els fets, quan van detenir aquell policia que s'havia de fer càrrec de la investigació però que era corrupte, quan les autoritats no van interrogar els detinguts del segrest de José Támez, quan van alliberar José Támez però no van deixar que la família de l'Andrés hi parlés, van saber què estava a punt de passar-los perquè ja ho havien vist abans. Van respirar fondo, van convertir l'amor en força, van aconseguir algunes pistes del segrest, van poder ensumar-ne alguns rastres, van fer preguntes a persones que no volen donar els seus noms ni formar part d'aquesta història, i després van tornar a la policia a explicar-los què havien esbrinat, van seure hores i hores a esperar que els fessin cas, van conviure amb

l'apatia,

la manca de respecte,

la riota;

i finalment van acabar buscant altres famílies que estiguessin en la mateixa situació que ells per sentir-se més forts, menys sols. Entesos. Compadits. Vius.

No saber on era l'Andrés ho estava destrossant tot.

Al cap de sis mesos, la senyora Sanjuana va rebre una trucada: *Àvia, àvia*, suplicava l'Andrés des de l'altra banda

del telèfon. *On ets, fill meu? On ets?*, va cridar ella. Però una veu d'home, llunyana i adulta, va maleir, va tallar bruscament la trucada i devia amenaçar l'Andrés allà on fos: per agosarat, per valent, per constant. El pare del noi va aconseguir, després d'insistir hores i hores, que la policia estatal intervingués el telèfon de l'àvia i es va encendre, com si fos el sospir d'una font, una petitíssima llum d'esperança que mai no s'apaga del tot. I llavors va seure, angoixat i en silenci, a esperar que tornés a trucar l'Andrés:

Àvia, àvia.

On ets, fill meu? On?

Una altra trucada, un altre cop que la va tallar en sec, bruscament, un altre silenci. Ho sentim molt, van dir els policies, la companyia de telèfons no ens vol donar informació sobre la procedència de les trucades, deixeu de ficar el nas en tot això, quedeu-vos quiets a casa vostra, teniu més nets a la família i per ara són vius, oi? Però el pare de l'Andrés no va voler escoltar cap d'aquells consells, aquelles amagadíssimes amenaces, la despreocupació i el desinterès; i, pagant, va aconseguir que un treballador de la companyia telefònica nacional rastregés l'aparell des del qual havia trucat l'Andrés i «amb altres familiars van recórrer l'àrea i hi van trobar una casa sospitosa». Així que va tornar a la policia a demanar-los ajut. Però la policia s'estava cansant d'aquella família tan pesada que tot ho volia saber i entendre, i els va amenaçar, ara ja sense amagar-se'n, i els va cridar un ja-n'hi-ha-prou contundent: no entrareu enlloc sense una ordre d'escorcoll, no sense certeses, no per amor.

Però un cop més el feridíssim pare de l'Andrés no els va fer cas, va pegar una puntada de peu a la porta de la casa

que els havia semblat sospitosa i, ell també, va cridar i va maleir perquè ja era massa tard: «No hi va trobar ningú; només hi havia ampolles d'aigua buides, gots i alguns indicis més que indicaven que allà hi havia hagut un grup de persones». Uns dies més tard la família va rebre una trucada anònima: hi ha dos cossos enterrats en una casa, els van dir; un podria ser el de l'Andrés, els van dir. I ja no els van dir res més. Així que van haver de tornar a inventar-se una manera de fer les coses tots sols, sense les seves autoritats, el seu govern, els seus drets. I van demanar permís al propietari de la casa on els havien dit que hi havia dos cossos enterrats per excavar el seu jardí i van reunir diners entre un grapat de gent que es va oferir a ajudar-los i van llogar la maquinària que els calia i van treure dues ossades i els van fer caríssimes proves d'ADN. I van saber que no, que cap de les despulles que havien desenterrat no eren les de l'Andrés. Que eren les d'algú altre en una situació exacta. Que hi ha milers de desapareguts i desaparegudes en situacions idèntiques. Moltes famílies buscant els seus fills, les seves filles, les seves germanes i germans, els seus marits, les seves mullers,

famílies desesperades,
famílies soles,
famílies amb por.

I que és així com s'imposa el silenci, que és un infern; mai una rendició.

I com a últim recurs imaginable, el poble més humiliat de tots els pobles de Mèxic, un cop més, es va veure obligat a alçar humilment la mirada per reclamar l'atenció del poder i demanar un favor. Sotmetre's. Agrair. Complaire.

La família de l'Andrés havia escrit a l'esposa del president i havien aconseguit, com si algú els fes un regal, com

si fossin ciutadans que mereixen un privilegi, com si aquest no fos el seu dret legítim, que l'Oficina de la Presidència de la República enviés un funcionari perquè s'entrevistés «amb unes quantes famílies en circumstàncies similars». Però l'especialista en segrestos que va arribar de la capital del país els va dir que per l'Andrés ningú no havia demanat cap rescat. Que no era suficient que els familiars haguessin vist com se l'havien endut a la força, com el van arrencar de ca la seva mare mentre esmorzava, com el van caçar amb tres nois més. No em consta que això sigui un segrest perquè ningú no ha demanat rescat, va dir l'investigador que havia enviat l'Oficina de Presidència. I, per tant, no ho investigaré.

Que vol dir: jo decideixo si la policia investigarà o no.
No pas vosaltres.

«Som tantes, tantes persones innocents que estem patint arran de tot això, tantes les famílies desintegrades que ja no tenim pau, que vivim en una angoixa diària, som famílies senceres... Això és més dur que fer-se càrrec de la mort d'una persona que estimes. Jo els hauria agraït que, fos on fos, ens haguessin tornat el seu cos, perquè així sabria on anar, on plorar, on resar. Potser ja m'hauria resignat i tot», diu la senyora Sanjuana. Que espera. I que mentre espera explica que ja han volgut estafar-la dos cops i que els dos cops ha pagat rescat:

primer vuitanta mil pesos,
després quinze mil.
(4.800 euros, 900 euros)

Bé hi he de fer alguna cosa, diu. Estem sols i hem d'inventar-nos maneres de trobar les nostres famílies, diu. La premsa ja no publica res de res, diu. Perquè els periodistes també tenen por. Però jo no m'aturaré mai, diu. *No m'atu-*

rare. No es deixarà vèncer. Sap que de vegades els narco-trafficants segresten nois joves per fer-los treballar durant la temporada de recollida de la marihuana o quan hi ha alguna feina urgent; i que, de vegades, després, els deixen anar. Manté viva l'esperança, diu. I resa. Resa perquè sap que hi ha desapareguts que han tornat a casa després de segrestos llarguíssims. N'hi ha pocs, però la senyora Sanjuana no sap com deixar d'enyorar l'Andrés. O més ben dit: sap segur que no en serà capaç. Ni tan sols no ho pensa intentar, diu. Aquest no és el camí que cal fer.

Andrés Martínez Olivos. Tretze anys. Estudiant. Desaparegut.

De qui fa més de quatre mil cinc-cents dies que no en sabem res.

Recordem aquest nom. Recordem aquesta edat. No el tornem a confondre amb un número en una llista: no és un més i prou. Encara que n'hi hagi milers: ningú no és un més i prou. I tot el que en una situació coneguda ens semblaria una bogeria, aquí no ho és. Aquí la normalitat té un altre termòmetre. I el nostre món, avui, és aquest i és així d'incomprendible.

Exactament així d'incomprendible.